

Schrijvers School Samenleving

Stichting Schrijvers School Samenleving (hierna: SSS) is een ondersteunende instelling voor de letterensector, gevestigd te Amsterdam. De missie van SSS is het bevorderen van het lezen, in het bijzonder van literatuur. SSS doet dit door te bemiddelen bij schrijversoptredens in het onderwijs, in boekhandels, in bibliotheken, op festivals en bij andere cultureel-maatschappelijke organisaties. Hierdoor brengt SSS jaarlijks naar eigen inschatting een divers boekenaanbod onder de aandacht van ruim 400.000 lezers. In 2014 werden, volgens opgave van SSS, 2.452 contracten voor schoolbezoeken van schrijvers afgesloten en 2.114 contracten met instellingen buiten het onderwijs.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting Schrijvers School Samenleving geen subsidie toe te kennen, tenzij de stichting een nieuw activiteitenplan indient dat voldoet aan de volgende voorwaarden.

- **In het nieuwe activiteitenplan formuleert SSS haar beleid ter bevordering van de efficiency van de eigen organisatie en geeft ze nadere invulling aan de samenwerkingsverbanden, het publieksbereik en (digitale) productinnovatie.**
- **SSS toont aan op welke wijze de organisatie bijdraagt aan leesbevordering. In het ingediende plan blijft onduidelijk of de activiteiten daadwerkelijk effectief zijn.**
- **SSS ontwikkelt verder een efficiënt samenwerkingsverband met Stichting De Schoolschrijver, die zich op een overeenkomstige wijze ten doel stelt kinderboekenschrijvers gedurende langere tijd als ‘gastschrijver’ te verbinden aan Nederlandse basisscholen. De raad verwacht dat een samenwerking tussen de twee stichtingen tot innovatie en ondernemerschap leidt – elementen die hij nu mist bij SSS.**

De raad heeft eerder kritiek geuit op de wijze waarop SSS aan haar doelstellingen werkt. SSS heeft hier de afgelopen periode haar beleid niet op aangepast en reflecteert hier in haar aanvraag evenmin op. De raad vindt een aanscherping van het beleid van wezenlijk belang voor het toekennen van een subsidie in het kader van de basisinfrastructuur.

Beoordeling

Kwaliteit

Contact tussen schrijvers en (jong) publiek, fysiek en digitaal, is een voorwaarde voor een vitale literaire cultuur. Het belang van een bemiddelende instelling als SSS daarvoor staat buiten kijf. Een organisatie als SSS werkt immers drempelverlagend voor stakeholders binnen het onderwijs en in het culturele en commerciële veld om deze contacten mogelijk te maken. De raad hecht daarom veel waarde aan de beleidsdoelstellingen van deze instelling.

De raad vindt dat SSS over het algemeen echter haar kernactiviteiten nog te weinig proactief uitvoert. De aanvraag bevestigt dit beeld.

SSS communiceert via een nieuwsbrief; de inzet van sociale media wordt wel genoemd, maar niet geconcretiseerd. De website van SSS is, hoewel verbeterd, nog niet op orde en de administratieve werkprocessen zijn niet optimaal ingericht. Met een geavanceerd, informatief digitaal ‘schrijverskeuze- en -bestelsysteem’ kan naar het oordeel van de raad met beduidend minder administratieve inspanningen worden voldaan aan de vraag naar geschikte schrijvers

€ 0

geadviseerd
subsidiebedrag

€ 650.000

gereserveerd
subsidiebedrag

€ 650.000

gevraagd
subsidiebedrag

De aanvraag is gebaseerd op artikel 3.38 van de Subsidieregeling culturele basisinfrastructuur 2017 – 2020.

op locatie. Daarbij kan een voorbeeld worden genomen aan het Vlaams Fonds voor de Letteren, dat met de website auteurslezingen.be de leesbevordering in België stimuleert. SSS spreekt weliswaar over geplande verbeteringen, in het bijzonder van technologische aard (SSS noemt customer relations management en administratieve processen), maar deze verbeteringen had SSS al veel eerder moeten doorvoeren; daartoe heeft de raad de stichting reeds vier jaar geleden aangespoord.

De positionering van SSS laat te wensen over. Scholen verwachten een uitgebreid educatieprogramma dat deel uitmaakt van een leerlijn. Hierin voorziet SSS niet. Hoewel SSS betrokken is bij het programma 'Tel mee met Taal' van Stichting Lezen en in dit verband actief is op het vmbo, opereert ze naar het oordeel van de raad nog veel te geïsoleerd. SSS voert geen beleid dat in de pas loopt met maatschappelijke en technologische ontwikkelingen en daarmee met de vaardigheden die (jonge) cultuurconsumenten zich eigen (moeten) maken. Het aanbod van SSS blijft, ondanks de massale digitalisering van de afgelopen twee decennia, uiterst traditioneel.

De raad constateert verder dat het auteursbestand betrekkelijk gesloten is. SSS bemiddelt immers enkel schrijvers die bij een erkende literaire uitgeverij hebben gepubliceerd. Het is aanvaardbaar dat SSS hiermee een bepaalde minimumkwaliteit wil waarborgen, maar de raad ziet het als een probleem dat als gevolg hiervan schrijvers die zelfstandig publiceren en uitgeven, 'spoken word'-artiesten en andere 'niet-canonieke' performers van de bemiddeling van SSS zijn buitengesloten. SSS legt ook op dit punt niet afdoende rekenschap af van nieuwe (innovatieve) uitgeefkanalen en van de veranderingen die zich al gedurende langere tijd in het literaire veld voordoen. De raad verwacht dat SSS hieraan in het nieuwe activiteitenplan aandacht besteedt.

Stichting Lezen heeft instrumenten ontwikkeld en beproefd om de effectiviteit van leesbevorderingsbeleid te meten. Hiervan zou SSS, die onder andere co-uitvoerder is van het integrale leesbeleid van Stichting Lezen, beter moeten profiteren. Het is de raad niet duidelijk welke literatuurconsumenten van de activiteiten van SSS gebruik kunnen maken, terwijl de verbreiding van literatuur nu juist tot de kerntaken van de stichting behoort. Ook de relatie met de 'doorgaande leeslijn' van Stichting Lezen is niet afdoende gespecificeerd.

De raad is van mening dat SSS een efficiënt samenwerkingsverband dient te ontwikkelen met Stichting De Schoolschrijver, die niet in de BIS is opgenomen maar die zich ook ten doel stelt kinderboekenschrijvers als gastschrijver aan Nederlandse basisscholen te verbinden. Stichting De Schoolschrijver, die inmiddels met succes opereert en naar uitbreiding en bestendiging van haar werkzaamheden streeft, kan dan mede gebruikmaken van het door SSS onderhouden netwerk en de aan SSS toegekende middelen, terwijl SSS op haar beurt kan profiteren van de effectieve werkwijze van Stichting De Schoolschrijver. De besturen van beide stichtingen moeten worden aangemoedigd de mogelijkheden hiertoe te verkennen.

Educatie en participatie

Educatie vormt het hart van SSS. Dankzij SSS maken volgens eigen opgave jaarlijks gemiddeld meer dan 400.000 mensen kennis met een auteur of met haar of zijn literaire werk. Dat is een substantieel aantal en de raad waardeert dat. De groep basisschoolleerlingen vormt hiervan ongeveer de helft, aldus SSS, maar hoeveel procent dat is van het totale mogelijke bereik wordt niet duidelijk gemaakt. Aanvullende gegevens ontbreken.

De raad onderschrijft de door SSS gekoesterde overtuiging dat een 'onschoolse' aanpak van auteursbezoeken de effectiviteit ervan verhoogt. Tegelijkertijd valt het de raad op dat SSS een visie op educatie heeft ontwikkeld die geen differentiaties naar onderwijsniveaus kent. Zeker nu SSS zich meer wil gaan richten op het voortgezet onderwijs en het vmbo, is het zaak te reflecteren op verschillende typen leerlingen en hun gedrag, wensen en smaken. SSS zou eveneens een visie moeten formuleren op de rol van leerkrachten bij de auteursbezoeken. SSS reflecteert in de aanvraag evenmin op de afnemende belangstelling voor (klassieke) auteurslezingen.

Maatschappelijke waarde

Publieksbereik

De website van SSS is inmiddels vernieuwd, maar is nog verre van optimaal. Dat lijkt SSS ook te beseffen wanneer zij aangeeft de website gebruiksvriendelijker te willen inrichten, onder meer met digitale aanvraagformulieren. Deze aankondiging komt naar het oordeel van de raad erg laat. Voor een organisatie die in de afgelopen jaren al meer dan eens is geweest op de gebrekkige en gebruiksonvriendelijke website, en die over relatief veel financiële middelen blijkt te beschikken, is het zorgwekkend dat de kwaliteit van de website nog steeds zozeer achterblijft.

SSS wil de leescultuur bevorderen, maar evalueert de effectiviteit van het gevoerde beleid enkel in termen van het aantal afgesloten contracten of het aantal auteursbemiddelingen. De raad mist aanvullende gegevens: hoeveel mensen, van welke leeftijd, worden daadwerkelijk in contact gebracht met lezen, schrijvers en literatuur als gevolg van de door SSS ontwikkelde en aangeboden diensten? Anders gezegd: instrumenten voor effectmeting – met inachtneming van uiteenlopende schooltypen en sociale profielen – zijn hard nodig. Het beleid is op dit punt ad hoc, en is nauwelijks empirisch onderbouwd.

Ondanks de afnemende publieke belangstelling voor fysieke voordrachten worden alternatieve digitale presentatievormen via toegankelijke *massive open online presentations*, op digitale schoolborden bijvoorbeeld, nauwelijks onderzocht, evenmin als de mogelijke voordelen daarvan in termen van effectief bereik en succesvolle kennisoverdracht.

SSS noemt culturele diversiteit in haar plan, zowel met betrekking tot publieksbereik als met betrekking tot het schrijversbestand. De operationalisering van deze aandacht vindt de raad echter onder de maat.

Ondernemerschap

De raad is van mening dat SSS zich dient te heroriënteren op de verdienmogelijkheden. Afstemming met commerciële partijen, in ieder geval uitgeverijen, ligt hierbij voor de hand. Immers, ook zij profiteren – in de zin van marketing – van de diensten van SSS, zonder daarvoor op enigerlei wijze te betalen. In dit verband beveelt de raad een onderzoek aan naar mogelijkheden waarbij ook uitgeverijen proportioneel bijdragen aan de verrekening van de kosten.

De governance bij SSS is verbeterd. SSS merkt terecht op dat de nieuwe bestuursvorm bijdraagt aan een efficiënt gebruik van kennis uit de verschillende bestuursportefeuilles. Uit de aanvraag blijkt echter niet welke zittingstermijnen voor de bestuursleden gelden en of het bestuur beschikt over voldoende kennis van de commerciële aspecten van het door SSS aangeboden 'dienstenpakket'. De raad herhaalt zijn standpunt uit 2012: SSS zou erg gebaat zijn bij bestuursleden die over bedrijfsmatige kennis en marktvaardigheden beschikken.